

The second international
scholars workshop on medicine
after the Holocaust
Galilee Israel 7-11.5.17

הסדנא הבינלאומית השנייה
לחוקרי הרפואה בשואה ולאחריה
הגליל, ישראל 7-11.5.17

ד"ר מרגלית שלאין – מניעת ילודה וחובת ההפלה בגטו טרזיינשטאט - 1941-1945

"אָהבֿיא אַצולאָס יאָד יוֹדִי, זַה הִיִּה פֿאַר"

מניעת הילודה היהודית היוותה אחת מדרכי ההכחדה הנאצית שנגזרו על יהודי הגטאות בליטא : שוואלי, וילנה וקובנה ועל היהודים שגורשו לגטו טרזיינשטאט.

בעוד שאנשי הגסטאפו הודיעו כבר בפברואר 1942 לנציגי היודנראט בגטו שאוולי ובגטו וילנה - על פקודה שהגיעה מברלין האוסרת על המשך הלידות, ובספטמבר חל איסור מוחלט על הלידות ונשים הרות אוימו בהוצאה להורג, ושאי-ביצוע הפקודה יביא לענישה קולקטיבית של תושבי הגטו; אין בידינו הוראה דומה מגבוה על איסור הלידות וחובת ההפלה בגטו טרזיינשטאט. ניתן איפוא לבחון את האפשרות שהייתה זו יוזמה מקומית של מפקדי המחנה בעיקר מ-1943, לצמצום והכחדת העם היהודי ברוח האידיאולוגיה הנאצית.

לעומת הגטאות האחרים שבהם התגוררו כל בני המשפחה, ולו בחדר צר, ביחד, הרוב המכריע של אסירי טרזיינשטאט חיו בצפיפות איומה, בתנאי הפרדה במגורים בין גברים לנשים וילדים, כמו במחנות, שלא איפשרו את המשך קיומו של התא המשפחתי. בתנאים אלה התקשו בני זוג צעירים בגטו לקיים מפגשים סדירים, ואף-על-פי שכ-18,000 מהאסירים היו בגיל הפריור מספר הלידות בפועל היה נמוך מאד, בשל קשיי ההתמודדות של האם ותינוקה להישרדות בגטו וחרב הגירוש למזרח שאיימה על כל המשפחה. בתנאי תת-תזונה, היעדר ווסת וירידה באון הגברי נמנע בדרך כלל ההריון, וכשזה התרחש גילוי היה לעתים רק כעבור כמה חודשים וגרם להתלבטויות הרות גורל של כל המעורבים בדבר בתנאי הקיצון של הגטו.

ההרצאה בחנה את הנושא על היבטיו השונים:

- מי הורה על מניעת הלידה ועל חובת ההפלה בגטו טרזיינשטאט - האם הייתה זו הוראה מגבוה, שמא של אייכמן או שהייתה פרי יוזמתם של שלושת מפקדי המחנה, ובאיזו מידה?

- כיצד פעלו זקני-היהודים בגטו מול הגזרות הללו ?

- לבטיהם והתייחסויותיהם של הנשים ושל הגברים בגטו טרזיינשטאט לגזרות .

- מה הייתה מידת מעורבותם ואחריותם של אנשי הצוות הרפואי: רופאים ואחיות ולבטיהם למניעת הלידות בגטו ובביצוע ההפלות?
- ערך המאבק לשמירת חיי היילודים בגטו למרות שהסוף היה בלתי נמנע, בבחינת "כל המקיים נפש אחת, מעלים עליו כאילו קיים עולם מלא."